

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$, an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4:50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$, an 12 cor. $\frac{1}{4}$, an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Cvincvenale.

Preoții noștri capătă de acum incolo și cvincvenale. Proiectul guvernului în aceasta privință, încă n'a trecut prin formele legale, dar banii au sosit și aceasta e lucrul principal. Nime nu se îndoiește mai mult, că deocamdată opera salariizării preoției din partea statului, e perfectuată și încă spre mulțumirea celor mai mulți. Căci abstrăgând de bienaliști și de capelani, ceilalți sunt de bună seamă mulțumiți cu regularea congruei, care acum după introducerea cvincvenalelor asigură preoților singuratici un venit anual de 3000 coroane. O respectabilă sumă în proporție cu trecutul, când înainte cu 15 ani nu era nimic din toate aceste. Preotul trebuia să fie atunci econom, să tragă în multe locuri însuși coasa, ca să poată trai și să-și poată crește familia. Congrua de 1600 cor. a schimbat în mod simțitor situația aceasta a preotului nost, cvincvenalele o schimbă acum și mai tare. Aspirațiile în aceasta privință a individului pot fi satisfăcute. Vorba e numai de alte chestii, cari așa de mult au fost atârnațoare de regularea congruei și introducerea cvincvenalelor.

Ce credeți, întru cât au fost satisfăcute celelalte aspirații, ce le are biserica, neamul pe urma situației materiale îmbunătățite a preoției. La aceasta răspundem îndată ce ne dăm seama, că congrua la ce muncă mai potențată, a stimulat pe preoții, cari până aci erau săraci lipiți pământului. De ce rezultate reale se poate vorbi așadar după legea de congruă față de trecut? Și ce prospecte sunt acum pentru viitor după introducerea cvincvenalelor?

E lucru știut, că în întreaga monarhia noi suntem doar poporul cel mai analfabet. Preoții noștri sunt directorii școlilor. Ce măsuri au luat dnii directori — după ce congrua le-a mai ușurat grijile materiale, cu cari își puteau scuza mai înainte responsabilitatea — ca numărul rușinos a acelor fără carte să se împuțineze? La noi bisericile sunt peste săptămână închise — duminica să isprăvește cu slujba până bați în palmi. Au deschis poate congrua ușile bisericilor și peste săptămână? Ori batăr predici, misiuni sacre, exerciții pii etc. ne-a adus congrua în mai mare măsură, în schimb, că a ușurat grijile de trai ale preoților? Ori poate s'au făcut lucruri mari pentru ridicarea economică a poporului? S'au lucrat mai sistematic, mai intensiv pentru delăturarea multor viții, cari ruinează sănătatea familiilor, scoboară moralul public și sguđuie credința și frica Domnului, de care trebuie să fie pătrunse masele mari?

La întrebările aceste nu noi vom răspunde. Le lăsăm, ca glasul conștiinții fiecărui preot să dea răspunsul adevărat, care se așteaptă.

Un lucru însă vrem să constatăm. Asigurarea unei situații materiale suportabile a preoției noastre s'a încheiat deocamdată. Superioritatea bisericească are acum datorință, ca să și grijească, ca în urma acesteia să se obțină contraserviciul echitabil. Nu exclusiv casina, ori cluburile de cărți, ori birjarul ori modista să se bucure de ridicarea lefilor preoțești, ci cei chemați, cari sunt lipsiți acum în mare parte de griji materiale, să-și jertfească tot timpul pentru ridicarea poporului, pe care îl păstoresc. Și până acum am zis, că comuna e precum e preotul. De acum incolo zicem: Unde comuna e delăsată și poporul prăpădit, unde nu

e școală, poporul e analfabet, unde e sărac și lipsit de instituții economice și de binefacere, unde nu se predică, nu se face nimic pentru ridicarea nivelului cultural, religios, economic al poporului — preotul e răspunzător. — Superioritatea în cazuri de aceste trebuie să-și facă datorințele. Tocmai pentru aceea pretindem controlul cel mai sever și supravegherea cea mai strictă, ca nime nevrednic să nu poată ocupa un oficiu atât de important, cum e al preotului.

Căci mare păcat ar fi, dacă în schimbul celor 3000 cor. pe care preotul le capătă azi și pe cari înainte cu 15 ani nu le-a căpătat, nu i-s'ar pretinde nimic. Și în loc să i-se înmulțească zelul preoțesc și cărțile în bibliotecă, i-se înmulțesc câinii de vânat și pasunile boerești.

În felul acesta regularea congruei ar fi numai un desastru pentru noi.

Concordat între Sârbia și Vatican. „Corriere della Serra” comunică pe baza unei telegramme din Belgrad, că guvernul sârbesc a designat și delegații, cari vor continua pertractările cu Sf. Scaun Apostolic, privitoare la încheierea unui concordat între Sârbia și Vatican. Indată ce delegații vor fi studiat în deajuns chestiile ce sunt în legătură cu concordatul, vor pleca imediat la Roma.

Concordatul să încheie în vederea teritoriilor ocupate de Sârbi, cari sunt locuite de mulți catolici.

Munteștii și Sf. Scaun. În zilele din urmă s'a colportat o știre tendențioasă în foile mondiale. S'a zis anume, că Sf. Scaun ar fi intervenit la puterile triplei alianțe, ca acelea să nu cedeze orașul Scutari munteștilor.

Pontificele roman și-ar fi motivat pasul acesta cu împrejurarea, că dacă Munteștii va încorpora orașul Scutari, acela va ajunge prin aceasta cel mai puternic centru în mâinile dușmanilor catolicilor, cari sunt munteștii.

Observatore romano, comunică acum că știrea aceasta este absolut falsă. Sf. Scaun nu a intervenit în favorul nimănui, căci Vaticanul în raportul său cu puterile lumesti e deasupra intereselor locale ori particulare.

Economie.

Când pleci la drum spre ați isprăvi undeva vre-un lucru ori la oraș pentru ați descălci vre-o încurcălă, dai peste multe cu ochii. Lucrurile ce-ți cad în cale nu le vezi pe-o formă, mai bine vezi lucrurile ce se țin de meșteșugul tău. Lucrurile ce se țin de plugărie sau economie numai economii le văd bine și dintre ei numai aceia, cari își dau seamă de lucrurile pe cari le cade ochiul. — Trecând prin mai multe sate când pe jos, când cu trăsura, totdeauna treceam mai încet prin sat, și o făceam acaasta pentru ca să pot vedea cât mai mult în curtea cutărui sau cutărui bade, să pot vedea mai ales cum fi este întocmit grajdul, cum își ține gunoiul, unde-și ține fănul, ce are în șură și în șopru, unde-i este fântâna de adăpat, ce galiți, ce porci, ce oi și cu un cuvânt ce are și cum își întocmește lucrurile din jurul casei. Știu eu pentru ce se țin toate celea înșirate mai sus în jurul casei, dar mai știu și aceea ce am văzut, că spre cea mai mare durere și cel mai mare rău, foarte mulți dintre frații plugari români nu știu prețului avutul lor, pe care se silesc a-l avea în ogradă.

Să luăm numai gunoiul de grajd. Toată lumea știe, că unde pui gunoi ai roadă mai frumoasă. Știu mulți, că prea mult gunoiu strică. Atâta și mai mult nu. Dar nici nu pot ști, că nu au de unde, după ce foile noastre românești puțin își bat capul cu economia, cu toate că nu odată

strigă în gură mare cel mai mare adevăr că plugarii adevărații economii (mici) sunt talpa țării.

Noi le strigăm; grijii de talpa țării, ca să se întărească, căci slăbirea ei înseamnă prăbușirea țării. Alte neamuri de oameni au gazete numai pentru plugari, unde numai povește se spun, noi ne vom mulțămii, dacă fiecare foaie românească de azi, își va deschide o rubrică economică, unde poveștile date plugarilor, deși încet dar vor aduce roade. — Să ne întorcem la vorbă:

Gunoiul de grajd după animale poate fi de vite cu coarne, de cai, de oi, de porci, găini și altele. Fiecare animal are rânză deschilinită de celealate, dinți deschiliniți și mânăncă nutreț pe care altele nu-l mânăncă, adevărații fiecare are gust pentru alte și alte nutrețe.

Dela bunătatea nutrețului dela felul cum este zdrobit și mestecat în gură, dela felul cum se mistuiește nutrețul, gunoiul dela animalele noastre de casă este de un preț mai mare, sau mai mic. De altă parte poate fi nutrețul cât de bun, chiar bucate (cucuruz, ovăs ș. a.), fie rânza cât de bună ca piatra morii — dacă nu vom ști cum să așternem adevărații dacă nu vom da așternut de paie, și atâta ca cel așternut să poată sbea tot udul și să se amestece bine cu bălegarul, dacă nu-l vom depărta la timp din grajd și nu-l vom îngriji afară pe grămada de gunoiu nu vom putea avea un gunoiu de preț.

Gunoiul acesta e de mai de preț, cu cât poate să dea pământului de arătură mai multă hrană gata, din care să se poată hrăni grâul, cucuruzul și celealate feluri de plante pe cari le sămânăm în pământurile noastre.

(Va urma).

FOIȚA.

CEL DINTĂIU...

(† Val. Drăgan.)

Cutremurați de fiorul unui cântec, nuansele cărui ne pătrundea țesăturile tinere până la cele mai adânci încheieturi parcă; treziți ca dintr'un vis pe care nu-l știți prețui, — într'un amurg târziu cu sfârșit de primăvară, sub scântelieri de stele, freamăt de frunzișuri și adușmăni de ecouri — am simțit pentru întâia oară, că din sufletul nostru partea cea mai frumoasă trebuie să o desfacem și să o împărțim cu degetele proprii prin o ultimă îmbrățișare, vântului de seară... nu-i așa frate Gheorghe?

N'am ascultat la olaltă cu ochii în lacrimi acordurile orchestrei dela colțul de masă sub felinarul ăla știu, sârmanul, bolnav a cărui tragedie tu mi-ai povestit-o cu atâta vervă?...

Clinchetul de argint al păharelor spumoase speria parcă umbrele de întunec și oratorii improvizati răsăreau nebiruiți pe scaunele cu picioarele sulegete ridicate pe masa lungă, la care, știu, eram un șir lung, lung... Glasurile aprinse fierbeau ca într'un clocot de clopote îndepărtate și arcușurile să frângă toate coardele nu alta.

„Dacăș fi un Prometeu...” m'am sprijinit într'un cot și în tăcerea care s'a coborât deodată peste noi cu toate strigătele și explicațiile multiplelor păreri — am privit spre colțul din față, — îți mai aduci aminte cum a vorbit „Văru” și cum a încheiat? — Obrazul palid înfiorat ca de-o vedenie ușoară dela stânga oratorului, știu cum privia de nedumerit după fie care expresie de parcă după tulpina unui plop ar vedea pe cineva ascuns.

Stau la fereastra larg deschisă... Umbrele de seară se învolbură printre crengile castanilor desfrunziți și razele de lumină par jughiuiri de aur implantate ca de-o mână nevăzută, în cutea întunecului, ce se întărește clipă de clipă...

Trec cu privirea înc'odată peste cele câte-va șire de scrisoare pe cari un pietin mile-a trimis din huetul altui oraș mare — și-o nedumerire ucigătoare îmi pune stăpânire pe întreaga ființă.

Cele din urmă ecouri de chiote din seara aceea târzie cu sfârșit de primăvară pătrund parcă până la urechea mea — și cele din urmă ceasuri petrecute cu toții la olaltă — frate Gheorghe — ca niște crâmpoie de cântece duioase — îmi smulg mărgele de lacrimi din ochi.

Din șirul nostru a căzut întâiul... „Drăgan a murit, îți scriu pentru ca să știu și tu, dacă nu ai auzit cumva până acum...” Cu căderea foilor și alergarea stolurilor de

Reviste.

Sărbii și muntenegrenii zdrobiți.

Muntenegrenii dela începutul războiului și-au concentrat toate forțele spre a cuceri orașul Scutari din nordul Albaniei. Nici armistițiu n-au încheiat, ci au continuat lupta neîntrerupt și acum se poate zice că sub zidurile acestui oraș inexpugnabil a sângerat întreaga oștire muntenegrină. După încheerea operațiunilor militare sârbești, aceștia li-au oferit ajutorul lor. Toate au fost zădarnice. Acum vine știrea, că cu ocaziunea atacului general a oștirii sârbo-muntenegrine din 3 și 8 Februarie asupra fortului Bardaniol muntenegrenii au pierdut 6 mii iar sârbii 5 mii de oameni. În urma acestei înfrângerii muntenegrenii și sârbii sunt atât de slăbiți, încât se crede că nu vor mai putea continua războiul. Cu toate acestea se comunică din Londra, că delegatul muntenegrean de acolo a spus ambasadorului rus, că regele nu renunță la Scutari. Regele a spus: ori Scutari ori moartea.

Incordarea Austro-rușă. Intre Rusia și Austria încă tot nu s'a putut stabili un acord privitor la granițele viitoarei Albanii.

Austria pretinde ca la formarea

călătoare, pământul lacom primește într'un cimitir vecin cu brazii departe-departede trupul neînsuflit al unui tovarăș de-al nostru — „Vere” știu cum ai vorbit atunci — zmulș din rândul nostru, al acelora — cari am plecat doar numi ieri spre-o culme — până la care, câți vom ajunge oare?

Vezi deacum cu proporția distanțelor prindem să aruncăm și noi prețul clipelor de ieri pe talger de cumpănă.

O vedenie ușoară e de-ajuns să ne treacă o fluturare de mână moale peste fruntea ferbinte și întâiul semn din deget ne desbracă de lutul în care suntem cercuiți...

Ne-apropiem cu pași grăbiți de poarta împărăției unde vom fi iar la olaltă, așa cum am fost doar ieri — întâiul a ajuns deja și ne-așteaptă — frate Gheorghe... măcinându-se încetul cu încet de vânturi și ploii sub cruce de lemn, într'un cimitir, unde-va departe...

Dar ca așteptarea să-i pară mai ușoară, pașii noștri să nu-și uite de a se abate din când în când spre movila sub care el se face țărână.

Veniți cu toții tovarășii porniți sub umbra aceluiași ideal să plângem pe întâiul care ne-a părăsit.

Budapesta, 1912.

T. M.

acestui stat să aibă în vedere principiul naționalist, iar granițele lui să cuprindă în sine regiunile locuite de Albanezi și toate orașele albanice mai mari.

Rusia însă dorește, ca din teritoriul albanez să capete o însemnată parte Sârbia și Muntenegrul. În special chestia orașului Diacova creiază mari dificultăți, dat fiindcă Austria insistă ca acest oraș să fie al Albaniei. Partidul militar rus însă, în fruntea căruia se află cei doi gineri ai regelui Nichita, anume marii duci Niculae și Petru, face mari eforturi pentru ca acest oraș să fie al Sârbiei, iar orașul Scutari să fie trecut în posesiunea Muntenegrului.

Diferendul româno-bulgar. Despre consiliul de miniștri din 21 faur comunică un corespondent al unei foi maghiare:

La conziliul de miniștri de Vineri au luat parte toți miniștrii și au redactat răspunsul ce-l vor da la mediațiunea oferită de marile puteri în chestia cedării Silistrei și a portului Balçic. Consiliul s'a ținut în casele ministrului de interne și a durat 3 ore.

Di Nicu Filipescu provocându-se la politica de trăgănare, urmată de Bulgaria, a pretins ca mediațiunea oferită de puteri să se respingă, Bulgariei să i-să trimită ultimatum și imediat

să fie mobilizată armata. S'a provocat în expunerile sale la Turcia, care în cursul celor două decenii din urmă a fost o jucărie numai în mâinile marilor puteri și acum a ajuns la desastrul acesta fără păreche. Majoritatea a fost totuși pentru meditațiunea puterilor, însă cu condițiile:

1. ca mediațiunea să se facă în câteva zile.

2. Ca mediațiunea să respecte pretenziunile teritoriale ale României, din cari România nu poate cedă.

3. România își rezervă dreptul de a purcede și după hotărârea marilor puteri în sensul condițiilor stabilite de convenția din Haga.

4. România declină și gândul unui arbitrage în chestia diferendului ei cu Bulgaria.

Altcum șeful liberalilor dl Ionel Brătian a declarat, că îndată ce ajunge Dsa la guvern trimite ultimatum Bulgariei și imediat mobilizează

Ținuta aceasta a României nu e pe plac diplomației rusești. Iată ce scrie ziarul rus Novoie Vremja în privința aceasta:

»Nu degeaba ziarele au anunțat, dacă nu ne înșelăm chiar ieri, că groful Berchtold a sfătuit pe România să ocupe Silistra, pentru ca astfel Bulgaria să fie pusă în fața unui fapt îndeplinit.

»Noi credem, că atitudinea diplo-

mației europene față de un asemenea atentat nu poate să nu fie decât foarte bine definită. Europa nu și-a exprimat în mod îndoios dorința ca războiul să fie localizat. Localizarea războiului — dacă terminii diplomatici mai au oare care însemnătate — însemnează limitarea numărului combatanților la cele 5 state, cari au pornit spre câmpul de luptă în luna Octombrie anul trecut. O acțiune militară din partea României ar însemna, că ea nu se supune unei hotărâri concrete și fundamentale a concertului european.

În asemenea caz ocuparea Silistrei de către Români ar putea să silească diplomația rusească să ia una din aceste două hotărâri. În cazul cel mai bun Rusia ar declara, că concertul european și-a dovedit pe față nepuțința sa. Dacă nici chiar România nu-l ascultă, atunci față de cine ar mai căuta să se impună? În cazul cel mai rău, Rusia ar trebui să amintească guvernului român, că a te opune hotărârilor Petersburgului nu e de loc lipsit de pericol.

Războiul balcanic. În urma ploilor și apoi a înghețului, ce a dominat în zilele din urmă în peninsula balcanică, atât turcii cât și bulgarii au întrerupt pe un timp operațiunile militare începute. Acum vine știrea, că ostilitățile au reinceput cu toată vehemența. Armata turcă a început Joi

De lângă piramidele și Sphinxul Egiptului.

— Schiță de călătorie. —

de

Dr. PAUL LAURAN.

In Cairo.

În lumea întreagă doară nu mai este o altă cetate, care să se poată asemăna cu cetatea Cairo din Egipt. Nicăiri nu poți să vezi atâtea varietăți, ca aici. Lângă apa Nilului să ridice palate englezești care de care mai frumoase: Hôtel Savoy, Hôtel Bristol, Hôtel Palace, în care din urmă fui în-cvartirat pe timpul petreceri mele acolo, îți ofer, deși te ații în Africa lângă marginea Saharei, toate comoditățile apusului civilizat.

Pe străzi poți vedea automobilele cele mai elegante, dar am văzut și câte o trăsură mizerabilă cu două roate, pe ea 2—3 muieri arabe acoperite până la nas cu un val negru, iar deasupra nasului aveau un cilindru de aramă legat peste frunte. Trăsura aceea mizerabilă era trasă de un arab siabânog, încât cugetai, că a trăit pe timpul celor șapte ani de foamete. Era bărbatul mizerabil aceluia, monstruos de urât.

Dară mai interesantă este partea orașului așa numită „Muschi“, adică partea cea arabă, cu niște uliți strimte încât abia

pot străbate prin ele telegile arabe. Trăsuri moderne, nici vorbă să poată mână pe acolo. Ici-colo câte o poartă de piatră ornată cu sculpturi vechi, lângă care într'un colț imbetit șede de zeci de ani un arab, ce vinde cocus și banan. Vezi aci prăvălie lângă prăvălie, dintre cari cele mai multe sunt așa de mărunte, încât abia încap în ele proprietarul, iar cumpărătorul numai stând afară lângă ușă poate să cumpere.

Însă prăvăliile aceste, deși așa de miserabile, ascund în sine totuși, lucruri cari prețuesc o avere întreagă. — Diamante ce valorează sute de mii, pietri prețioase de tot soiul, mărgăritare veritabile și obiecte de aur și argint. — Mai încolo, puse în grămadă: tapete persiane, din Smirna și din India (țesături minunate din fire de aur) și fire de mătăasă subțiri ca tortul paingenuului. În un loc așa de miserabil, în mâinile oamenilor de jumătate sălbatici, vezi adunate bogății așa de colosale încât ești aproape, să te imbeți de cap...

Este aici o altă uliță de asemenea îngustă, care este a artiștilor de metal. — Aici câteva sute de arabi, sub șetrele lor lipite lângă păreți, cu un singur instrument: un ciocan de fier, fără de desemn și muștră pe aramă sau alt metal îți bat niște figuri așa frumoase geometrice, încât te uimești de atâtea talent artistic. — Fac vase de aramă, lampe, sfeșnice etc.

Necurătenia Arabilor. — Episod.

În Cairo sunt tot soiul de oameni: foarte mulți europeni, mai ales englezi, fiindcă a lor este puterea, — sunt mulți negri și mai mulți arabi. — Când am făcut o excursiune cu luntrea pe Nil, ca să cercetăm o insulă mare, — am văzut o scenă murdară, care nu o voi uita nici când în viață. — Pe marginea Nilului, de unde am plecat cu luntrea, un arab spăla niște rufe foarte murdare. — Iată, că vine un alt arab, ca să ducă apă de beut acasă. — Arabul după datina de acolo, avea niște foi de piele (piele de animal cusute laolaltă în formă de vas) — iar în mână avea o ulceuă de lut. — Iată, că intră în apa Nilului și se pune chiar în apă celuilalt, care spăla rufele cele murdare, și apoi: umple ulceaua, o toarnă în vasul de piele de pe spate, ca să o ducă acasă pentru beut...

Să fie mers înainte celuia ce spăla, sau să fie intrat mai departe dela margine, însă el sârmanul închinător a lui Mahomet, ca fatalist, este nepăsător de ori ce se întâmplă în jurul său. — El crede, că apa aceea, dacă Mahomet va voi, va fi curată ori ce s'ar spăla în ea. Fatalismul acesta a popoarelor orientale ne face să înțelegem dimensiunile colosale a colerei, a pestei sau a altor boale, cari bătuesc printre ele și despre cari jurnalele noastre publica grozăvenii.

Va urma.

o viguroasă ofensivă împotriva trupelor bulgare din peninsula Gallipoli. Lupta a continuat și Vineri cu rezultate favorabile turcilor. În aceeași zi s'a început și ofensiva armatei turce, care a înaintat dela Silivri până la Ciorlu, iar alt detașament dela Silivri până la Cerchezkői. Din cauza acestor ultime evenimente, opinia publică bulgărească e foarte neliniștită. Populația e nemulțumită cu mersul războiului, afară de aceasta nici relațiile dintre Bulgaria și celelalte aliate nu sunt satisfăcătoare. Cercurile rusofile își pun acum toate speranțele în Rusia fiind convinse, că Rusia nu va permite ca interesul Bulgariei să fie periclitat.

Noi tratative de pace. În urma intervenției lui Haky pașa reuniunea ambasadurilor din Londra s'a angajat a relua firul tratativelor de pace între confederați și Turcia. Condițiile stabilite de reuniunea ambasadurilor sunt următoarele: Turcia predă Adrianopolul Bulgariei; dintre insulele egeice acelea, cari sunt mai aproape de țărmul Turciei aziatice sunt a se lăsa în posesiunea Turciei, celelalte le capătă Grecia; Turcia își stabilește tarifele vamale precum voiește; Confederații preiau din datoria statutului turcesc partea care le-o va satori marile puteri; Turcia nu plătește cheltueli de războiu și va căpăta un împrumut, ca să-și poată aranja administrația internă; Turcia să declare, că în Albania nu e interesată.

Condițiile se înțelege nu sunt încă definitive, dar marile puteri cred, că pe noua bază să vor putea relua tratativele de pace dintre beligeranți.

Pagini științifice.

CUCERIREA VĂZDUHULUI.

III. Aeroplanul.

Principiile lui Champt pe la anul 1900 le-au acceptat și frații Wilbur și Orville Wright, cari de multă vreme studiaseră diferitele aparate de planare de până atunci.

Cumpănind cu scrupulozitate, toate amănuntele și făcând neconținut studii serioase la anul 1902 au obținut cu un aparat de 10 m. lat și 53 kgr. greu, succese datătoare de nădejdi îndreptățite.

Provăzându-și aparatul cu cârmă le-a succes să facă întoarceri în arcuri de cerc.

Iar în 17 Decembrie 1903 au sburat ei cei dintâi cu ajutorul unui aeroplan provăzut cu motor. Motorul, sistem Wright și el, avea 16 puteri de cai. Cu ajutorul acestuia la a patra încercare le-a succes să zboare timp de o minută.

Începutul făcut și-au perfecționat apa-

ratur tot mai mult încât ani de-a rândul frații Wright (Reit) au susținut recordul și față de aviatorii europeni, mai ales francezi, cari încă începură să obțină succese din ce în ce tot mai mari.

Astfel în Septembrie 1908 Wilbur Wright făcând experiențe în orașul Le Mans din Franța, a făcut un drum serian neîntrerupt de 150 kilometri în timp de 2° 30', urcându-se până la înălțime de 130 m.

Inconvenientul sistemului de aeroplan Wright e că de desupt nu are roți, ci șine, așa că aparatul el de el nu poate pleca, ci numai cu ajutorul unui pond lăsat să cadă dela o înălțime oarecare. Energia actuală a pondului căzut — după ce motorul a fost pornit — pune în mișcare aeroplanul. Acesta lunecă pe șini, până ce crescându-i înălțimea, planurile oblice ale aeroplanului se isbesc cu o putere din ce în ce mai mare de aerul ce li-se opune. Reacțiunea acestuia crește neconținut până ce întreg aparatul e ridicat de pe pământ. De aci încolo aeroplanul zboară lin, atât de lin încât numai curentul de aer format de mișcarea lui isbindu-i în față pe călători le face cunoscut acestora, că înaintează cu înălțimea acceleratului.

La debarcare aviatorul oprește motorul, aparatul coboară la pământ în sbor planat. Mai lunecă câțiva metri pe pământ și în urmă se oprește.

Împintenați de succesele fraților Wright începură și europenii să facă experiențe din ce în ce tot mai succese. Începutul l-au făcut: căpitahul Ferber, apoi frații Voisiu cu biplanul lor construit în mare parte după principiile fraților Wright și a anteceserilor Lilienthol și Champt.

Dar ori cât de perfecte aeroplan s'ar fi construit din punct de vedere dinamic, dacă nu s'ar fi ajuns la o perfecționare grăbită a motoarelor, nici când nu s'ar fi putut ajunge nici măcar la rezultatele de astăzi.

Mai ușoare deci și mai practice pentru aeroplan sunt motoarele sistem Antoinette și sistem Grove, cu cilindrul rotativ.

În Europa, cel care a obținut mai întâi rezultate practice a fost Santos Dumont, la 1906, cu 3 ani după cel dintâiu sbor al fraților Wright. La început nu putea face un drum mai mare de 7—8 m., dar încă în același an a sburat și cale de 220 m.

În anul următor 1907, Henry Farman pe un aeroplan tip Voisiu face un drum de 770 m., iar în 13 Iulie 1908 făcând 1300 m. în cerc a câștigat un premiu de 50.000 franci pus de francezul Archdeacon. Tot Farman a făcut și cea dintâi adevărată călătorie cu aeroplanul; dela Chalons până la Rheims, pe distanță de 27 km.

În aceeași vreme făcea experiențe și sculptorul Leon Delagrave tot cu un aparat tip Voisiu. Acesta în 28 Febr. 1907 face în 9 minute un drum de 6 km.

Tot pe atunci își construiește monoplanele sale Louis Bleriot dar abia cu al 11-lea aparat reușește să facă un drum mai mare. Iar în 25 Iulie 1909 și-a făcut vestitul sbor care i-a fixat pe veci numele în analele omenimei: a sburat din Franța în Anglia peste canalul La Manche în decurs de 37 minute.

De aci încolo recordurile de distanță, înălțime, înălțime și durată se schimbă din zi în zi. Astfel în toamna anului 1909 Farman a sburat neîntrerupt în decurs de 4 ore, percurgând în timpul acesta un drum

de 240 km., iar Orville Wright tot atunci a sburat cu un călător timp de 1 oră și jumătate, urcându-se până la o înălțime de 400 m.

Înălțimea aceasta a bătut-o cu o lună mai apoi contele Lambert, sburând cu'n aeroplan sistem Wright peste turnul Eiffel din Paris Paulhan cu'n aparat tip Farman în April 1910 câștigă premiul de 10.000 funți (220.000 cor.) pus de către marele ziar englez Daily Mail, pentru cel ce va sbură mai întâi din Londra în Manchester în decurs de 24 ore fără să-și întrerupă călătoria mai mult de 2 ori.

În 7 Ianuarie 1910 aviatorul Lathan se înalță cu aeroplanul său tip Antoinette peste 1000 de m. Cu 5 zile după aceasta Paulhan ajunge înălțimea de 1269 m., iar în Iulie a aceluiaș an tot el 1384 m.

În 24 Septembrie 1910 Chavez trece Alpii într-o înălțime de 2562 m., plătind gloria acestei reușite cu moartea. Iar în anul trecut Garros s'a urcat cu aeroplanul până la 5850 m.

N. Negruțiu.

MAI NOU.

Abdicarea ministrului Zichy János. Eri a fost primit în audiență la Majestatea Sa contele Zichy ministrul de culte, cu care prilej și-a dat dimisia din fotoliul ministerial. Majestatea Sa a primit abdicarea.

Chestia e în legătură cu procesul lui Desy, care în ședința camerei din 22 Maiu a ridicat acuza, că partidul muncii s'a recrutat cu alte meniri. Contele Zichy a răspuns atunci, că nu poate admite așa ceva. Acum însă, după ce în procesul intentat lui Désy, procurorul nu a admis, ca acesta să dovedească cu acte afirmările și după ce conților Andrassy, Apponyi și Zichy Aladár nu li-s'a intentat proces de presă, deși s'au identificat cu Désy, după publicarea sentinței; ministrul de culte Zichy și-a dat dimisia în mod irevocabil.

Noutăți.

Din dieceza Lugojului. Din Lugoj ni se scrie, că Preasfințitul Episcop Valeriu a făcut următoarele numiri: Reverendissimul d. canonic Dr. Iacob Radu a fost numit vicar general episcopesc. Preaon. D. Teofil Crișan vicar foraneu al Hațegului și Cl. D. dr. Iuliu Hosszu secretar episcopesc și asesor Consistorial.

Casina română din Ioc și-a ținut Duminecă adunarea generală în prezența unui public numărös. Președintele ei Rever. Dr. Isidor Marcu, canonic metropolitan, constată în cuvântul de deschidere, cu satisfacție, că activitatea casinei desfășurată în anul trecut e foarte îmbucurătoare, dovedind, că interesul membrilor nu a lipsit; în-

deosebi se remarcă conferențele „Academiei populare,” cari au luat un avânt cu totul înveselitor, urmărite de interesul tot mai vădit al publicului.

Din rapoartele comitetului aflăm, că în anul trecut casina noastră a avut 91 membri (s'a remarcat, că nu avem nici un membru din provincă, cum are casina ungurească, de pildă); Statul activ al casinarului indică cifra de 4206-13 cor., iar saldul a fost cu încheierea anului: 906-49 cor.

Adunarea generală la propunerea călduroasă a dlui *Dr. Iuliu Maniu*, alege, cu aclamări sgonotoase, de „membrii onorari” ai casinei pe *II. Sa părintele prepozit I. M. Moldovan*, și pe iubitul măestru compozitor *Iacob Mureșianu*.

Familiiile rezerviștilor ajutate. Consiliul de ministrii a hotărât, ca în vederea împrejurarilor extraordinare sub cari au fost chemați la exerciții de arme rezerviștii peste timpul îndatinat să se dea un ajutor convenabil familiilor acestora rămase fără sprijin. Mărimea ajutorului încă nu e fixată, dară ministrul de honvezi a și trimis tuturor oficiilor interesate un circular în care îndeamnă ca în curs de 15 zile să conscrie toate familiile, cari cer acel ajutor. Acela care nu se prezintă în aceste 15 zile nu va fi împărțit de ajutor.

Ajutor va căpăta numai acea familie, care va dovedi, că tocmai capul, care o susține e chemat la arme. Oficiile comunale dacă cunosc deaproape împrejurarile celor interesați nu au să ceară documente specifice pentru aceasta.

Atragem atențiunea preoțimeii noastre, ca să intervină în interesul sătenilor noștri acolo unde e de lipsă.

Retragerea comandantului marinei austrougare. Amiralul conte Montecuccoli comandantul marinei împlinind vârsta cerută de lege, s'a retras din postul de comandant al marinei. Agențele secției marine vor fi rezolvate în mod provizoriu de viceamiralul Kenti.

Principele Eitel Friedrich despre Ardeal. În urma catastrofei de tren dela Mediaș principele Eitel Friedrich a fost necesitat a petrece mai mult timp în sala de așteptare a gării. Cu aceasta ocaziune a avut o lungă convorbire cu un oficer neamț staționat la Brașov, care se încerca al introduce în cunoștințele necesare despre Ardealul și popoarele aceluia. A rămas însă oficiul tare surprins, când se convinsese la câte-va propoziții, cât de bine cunoaște Ardealul cu toate ale lui popoare, obiceiuri, credințe — principele. Cunoștințele principelui în privința aceasta au pus în uimire pe oficer.

Din țara lui Coloman Vântul: E lucru cunoscut, cât de pasionat e azi dl Szel Kálmán fostul ministru prezident, pentru a maghiariza cu o iuțală de fulger aceasta țară mare și fericită. În regiunile locuite de șvabi a cadrilaterului Drava și Dunăre se întetește cu forțe supraomenești aceasta propagandă, care în definitiv rezultat pozitiv nu poate arăta. Acum vine o curioasă știre despre un oraș, care în iperzelul său a hotărât, că tipărește pe tablile de plin cântece și fragmente de poezii maghiare și le bate cu cuie pe arborii din pădure, ca astfel să cetească șvabii, când vor merge după lemne. Numai de ar cetti și aceea, dar teamă ne e, că ls cam bătuceți la cap.

Mulțămită publică. La balul din 12 l. c. aranjat în favorul fondului studenților bolnavi s'au făcut următoarele contribuiri:

1. *Seara la cassă:*

Cor. 20. dr. I. Câmpian, medic, Cluj.

Cor. 10: C. Nagy hotelier, Dr. E. Solomon medic, S. Arieșan preot Certegea, C. Schiessel farmacist, E. Vlassa mare proprietar Sâncel, Tornya Lajos dir. de bancă, I. Maior dir. de domenii, Dr. D. Sabo adv., Dna Welwart hoteliei, A. C. Domșa contabil, Dna Simberger comer.

Cor. 8: Dr. Ijac medic Teiuș.

Cor. 6: I. Bartoc măcelar, Dna Gabriș, văd. Amalia Cristian, V. Precup forestier, Dna Cor. Hodoșiu.

Cor. 5: Dr. Iz. Marcu canonic, Dna Comșa Veza, Nicodim Murza, Moldovan Cergăul-mic, E. Nicola fabr. de mașini, Dr. Bleahu avocat Mediaș, I. Bărbat cojocar, D. Trifan, croitor, Toinal László mașinist, Dna Veza, Veza, Vasile Suciu prefectul tipografiei, Augustin Colțor culegător, Tr. Novac comerciant, V. Barna faur, Dr. Justin Nestor c. adv., Dr. Ambrosie Chețianu dir. gimn., V. Tătar preot Chibilăsănoana, Kelemen Gyula căpit. în retr., Dna Schneider brutar, B. Colcer preot Vaidahaza.

Cor. 4-40 Dna Luca pantofar.

Cor. 4-20: Ieronim Marian.

Cor. 4: Iuliu Căpâlnean preot Vereș-mort, Zevedei Moldovan notar, Ius. Hossu agronom arh., Dna V. Fodor, Dr. Căluț adv. Sânmăntin, Dna Vlassa preot. văd., Dr. E. Mureșan adv. Mociu, Nic. Baci, Dna Radeș, Aur. Pop Teiuș, Dna A. Pepeleviciu, X. Y., Elena Maniu. Șt. Puiu mecanic, Al. Costea Spini, Șt. Beldor Orăștie, Leluț Spătaș, Șt. Nyergeș comerciant, I. Oltean preot, Dna Roza Solomon, Ius. Pop notar, Dumitru Martin mecanic, Dna Otilia Negruțiu, Georghe Muntean canonic, Alexă Viciu prof. în retr., Dna Dr. Ilea.

Cor. 3: Sever Pop cond. „Consum”, Art. Trifan croitor, Al. Schiller funcț. de bancă, Șteu învățător Iernotfaia, Poruț preot Măciș.

Cor. 2: Aug. Gruța culegător și red. resp., Sabo preot, I. Marele pract. econ., V. Barna agent de asig., Blaga mecanic, I. Spăriea, Dr. I. Pop c. adv., N. Moldovan, Dș. Neagoș, Emil Rozor culegător, Dr. C. Ordace adv., Precupaș barbier, A. Ciato dir. de rev., Dna Pop, V. Covrig, P. Butean, Laur. Marian, Filip Lupea, Șt. Dragoș primar, I. Pop subprefectul int., S. Catilina, I. Ianza, I. Precup cancel. mitr., Nic. Costea castelan, Antonino Zeiler.

Dela elevi cor. 15.

2. *Alte contribuiri:*

Cor. 20: Dr. V. Bianu medic Buzău.

Cor. 15: Ionel Mocsonyi Căpâlnaș.

Cor. 10: Dr. V. Mihályi mitropolit, Dr. Silviu Brândieș medic, E. Fischer fotograf Sibiu, văd. Aneta Zehan Brașov, Dr. I. Cuparescu medic Viena, I. Boeriu preot Lechința de Murăș, G. Popp consilier ministerial Lugoj, Aug. Frățilă prof. Galați, I. Bozac v.-protopop Sâmbotelec.

Cor. 6: Dr. E. Sâmpetean avocat Zărnești.

Cor. 5: Dr. Simion Tămaș adv. Hida, Silv. Dămian Orăștie, I. Negruț inginer, Dr. I. Bălan protopop București, G. Vlassa preot militar în retr. Inoc, V. Hopârtean preot Gădălin, I. Nicola preot Alpar, Iulian Giurgiu

preot Hărăstăș, G. Suciu preot Săn-Mihailu, Popa maior Brașov.

Cor. 4: I. Hățiegan protopop Cojocna, Dr. Eug. Cristian medic București, Dimitrie Cristian căpitan în retr. București, Dr. I. P. Oltean adv. Lăpușul unguresc, I. Truța preot Ciucia, M. Străjan profesor Craiova, Iuliu Nistor protopop Vașarhei, Alexandru Tărnăveanu protopop Pogăceaua.

Cor. 3: Dr. Sibiu Dragomir prof. Sibiu.

Cor. 2-50: Pompiliu Simonetti preot Râșinar.

Cor. 2: Dr. E. Precup profesor Sibiu, Liviu Tancu preot Zăbran, Andrei Vodă preot în retr. Ormeniș, Laurean Vodă preot Ormeniș, Andrei Schreiber of. de postă, I. Brânzeu preot Bozoviciu, David Deac preot Păcliaș, Corneliu Vereș comerciant Săn-Mihailu, Dr. Simeon Nemeș avocat Cluj, Dr. Alex. Rusu profesor.

În numele comitetului aranjator exprim celea mai adânci mulțumiri tuturor contribuitorilor.

Blaj în 19 Febr. 1913. N. Negruțiu prof.

Pentru îngrijirea copiilor. O revistă germană din Ardeal publică un interesant articol privitor la cauzele, de cari mor mai ales copii mici. Revista aceasta zice, că dintre 6000 copii de ai sașilor mor în primul an cam 1100, adică aproape a cincea parte. Cauza mortalității e — afară de unele boale ori inapținutini ereditare — nutrirea nepotrivită copiilor. Revista intervine, ca în privința aceasta să se dea instrucție sistematică în școlile superioare de fete și recomandă spre scopul acesta două cărți bune: Säuglingspflegelibel de Zerver și Pflüge un Enälerug des Säuglings de Dr. Langstein.

Biblioteca Academiei-române. În luna Ianuarie 1913 s'au consultat 2309 volume și broșuri tipărite de câtră 833 cetitori; 321 manuscripte, 960 documente, 34 cărți vechi (1508—1830) au fost comunicate la 111 cetitori.

Colecțiunile Bibliotecii au sporit în această lună cu 606 volume și broșuri, 257, numere de reviste române, 460 reviste străine 4 atlase și hărți, 4 stampe și portrete, — volume manuscripte, 17 documente — fotografii, 1 album, 667 foi volante, — note muzicale, 1376 monete și obiecte de muzeu.

Biblioteca e deschisă în fiecare zi de lucru pentru cărțile tipărite dela 8 dimineața până la 6 seara, pentru manuscripte și documente dela 8 la 12 și dela 2 la 6.

Cinema „Edison.” Dl Alexandru Marele, a inaugurat de câteva zile în sala otelului Univers o serie de reprezentațiuni de cinematograf. Putem să spunem cu multă bucurie că reprezentațiunile cinematografice ale dlui Marele sunt bine succese, norocos alese și frumos luminate. Ar fi bine ca publicul nostru să-l îmbrățișeze cu toată căldura, ca astfel încurajat sa ne poată da filmuri cari de cari mai alese. Reprezentațiile se țin *Joia, Sâmbăta, Duminica și sărbători* la orele 5 și 8 seara totdeauna cu program nou și variat.

Posta Redacțiunii.

Puterea tăbacului nu e nici bună, nici rea. Unele calități — cam șterse — licăresc ici-colo. Mai încercați!

Partea Literară.

Despre vieța curată. Indreptar pentru tinerii culți.

de
ANTONIU SZUSZAI.

Trad. de
EMIL TATAR.
(Continuare).

Acum, de unde știu istoria creierii lumii și a omului? Noi o știm din cărțile genialului profet Moisi.

Dar Moisi de unde știe istoria aceasta, mă ve-ți întreba? Sunt două posibilități: ori, a însemnat tradiția primitivă, care s'a perpetuat până la el, din familie în familie, dela tată la fiu, ori, dacă nu a aflat adevărul din descoperirea dumnezească. În cazul prim a luminat Dumnezeu pe Adam, în al doilea pe Moisi.

Altă întrebare, cum instruiază Dumnezeu pe om, când voiește sa-i descopere adevăruri, cari trec peste cercul lui de cunoștință?

Profeții primian descoperirile divine prin viziuni; aceste sunt asemenea visului. În vis omul vede, aude, cu toate că e cu ochii închiși. Tot cam așa sunt viziunile profetilor, cari treji fiind, văd, ca într'un tablou lucrurile, cari vrea Dumnezeu să le descopere. Într'adevăr e o instrucție admirabilă, e intuitivă și totodată foarte ușoară.

S. Scriptură amintește în legătură cu crearea femeii din coasta bărbatului și despre somn; unii sfinți părinți zic, că somnul acesta nu e altceva decât viziunea lui Adam, prin care i-a descoperit Dumnezeu crearea femeii.

Așadar înțelesul adevărat al creierii femeii din coasta bărbatului e acesta: Dumnezeu a făcut descoperirile sale ori lui Adam ori lui Moisi prin viziuni; în aceste viziuni a văzut Adam, ori Moisi, că Dumnezeu a format pe Eva din coasta bărbatului, prin aceasta a voit să arete lumii, că Adam și Eva sunt una, ca și cum ar fi un trup, sau cu alte cuvinte, Dumnezeu a creat pe Adam și Eva soți de căsătorie.

Și cumcă numai acesta poate fi înțelesul adevărat al cuvintelor de mai sus, se vede evident din cuvintele, ce urmează imediat după istoria cu crearea din coasta bărbatului: „Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mamă-sa și se va lipi de muierea sa și vor fi amândoi un trup”. Așadar crearea Evei din coasta lui Adam nu înseamnă altceva, decât exprimarea căsătoriei lor, că ei vor avea să trăiască împreună, pentru că vor fi un trup.

În cap prim a s. Scripturi se spune, că Dumnezeu a creat dintr'un cept pe om, „bărbat și muiere” după aceea se amintește crearea femeii din coasta bărbatului, care vrea numai să ilustreze căsătoria strămoșilor noștri; tot de aici urmează și aceea, că femeia e în raport de supunere față de bărbat, prin urmare trebuie să asculte de el. Și acum, ce e de răs aici? Un singur lucru prostia necredincioșilor, cari își bat joc de lucruri pe cari nu le înțeleg.

Dumnezeu precum a creat nenumărate plante și animale, tot astfel în planul său, nu s'a îndestulit cu crearea unei părechi de oameni, ei a voit, ca să împopuleze pământul și cerul cu miliarde și miliarde de ființe înțelegătoare, cu oameni! Planul acesta și la realizat Dumnezeu așa, că a creat o singură păreche de oameni, pe cari îi binecuvântă zicând:

„Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul” (Mois I. 28). În forma aceasta au devenit oamenii cei dintâi izvorul nesecat al vieții omenești.

Prin crearea celor dintâi oameni, Dumnezeu a întemeiat și căsătoria: însuș a fost preotul cununător în biserica sublimă a paradisiului. Și astfel, în istoria omenirii fiecare păreche de căsătoriți, este nou Adam și Eva, pentru că în ei se află izvorul vieții omenești.

Căsătoria însă nu e petrecere ușoară ci din contră o instituție împreunată cu multe greutăți și neajunsuri. Nașterea pruncilor creșterea lor, îngrijirea și educarea este o sarcină atât de grea, încât oamenii s'ar subtrage dela căsătorie; tocmai pentru că oamenii să nu fugă de împlinirea legii lui Dumnezeu, le-a dat instinct, care îndeamnă la propagare.

În locul al doilea căsătoria a împreunat-o cu lucruri, cari îndulcesc greutățile împreunate cu acest stat.

Trebuie să amintesc îndată dela început, că instinctul de înmulțire în om a degenerat. Despre aceasta însă vina o poartă omul. Îndatăce omul a păcătuit, s'a debilitat și natura omenească, a devenit aplicată spre toate relele și prin păcatele generațiilor următoare emenimea s'a eufundat tot mai tare în fărâdelegi. Știința pozitivistă vrea să ne arete, că oamenii din o stare de sălbătăcie ar fi ajuns până la starea în care se află astăzi. Istoria contrazice afirmării acesteia. Assirienii cei vechi, babilonienii, grecii și romanii la începutul vieții lor istorice au trăit o vieță foarte morală și numai după aceea, mai târziu, când au înaintat în cultura materială s'au stricat datinile cele bune.

Instinctul de susținere și înmulțire îl aflăm și la animale, numai cât ele de regulă după cum se întâlnesc, așa se și împreună, cu toatăcă nu puține speții de animale trăiesc în păreche, (un bărbătuș și o femelă). Instinctul de propagare la oameni Dumnezeu la restrâns între margini foarte înguste. Omul e după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, prin urmare se cuvine, ca originea, nașterea lui să fie totdeauna cinstită. Dar de altă parte fericirea și educațiunea fiilor nu se poate asigura, decât în conviețuirea constantă alor două persoane de sex divers, de aceea Dumnezeu îndată dela început a constituit căsătoria ca indisolubilă.

Așadar căsătoria, care este instituită de însuș Dumnezeu, trebuie socotită de izvorul vieții omenești. Dar cum se întâmplă înmulțirea oamenilor? Vor fi poate, unii pedagogi, cari nu vor reflecta, că nu e consult a tracta astfel de lucruri, în o carte, care are menirea să străbată în păturile cele mai largi ale tinerimii. Părerea mea e chiar contrară și spun și motivele, cari mă îndeamnă să mă ocup de această chestiune. Tinerii, cătră care se îndreaptă scrierea mea, peste câțiva ani vor pași la căsătorie și prin urmare din motivul acesta încă trebuie lu-

minați. În locul al doilea aflm de tot periculos, că tinerii în lipsa unei instrucțiuni serioase și binevoitoare, să se ocupe în continuu, — poate mai mult și numai din curiozitate — cu chestiunea aceasta — și din aceasta se nasc o mulțime de principii morale pentru tineri, — ba și păcate grele. În urmădupă cum am experiat, chiar și oamenii din păturile culte sunt conduși în materia căsătoriei, de principii și păreri foarte josnice.

Aceste au fost motivele, cari m'au îndemnat să fac lumină în jurul chestiunii acesteia de tot gingașe. Trebuie însă să te fac atent dela început, ca să nu aștepti ceva descoperiri surprinzătoare, căci ai rămânea decepționat; și aceasta din simplul motiv, fiindcă nici învățații nu le cunosc toate, rezervând Dumnezeu secretul vieții pentru sine însuș. Îndestulește-te dară cu rezultatele la cari a putut ajunge știința până, acum după mari și multe experiențe și studii. Fecundarea, lumulțirea plantelor se întâmplă pe față, așa încât se poate observa de toți; la animale și la oameni însă natura o ascunde și eu în aceasta văd un memento, ca omul să-și înfrâne curiozitatea. Cu iubire însă te rog să nu te lași răpit de fantazie și să nu cerci delectare păcătoasă sub masca învățării.

În general înmulțirea tuturor ființelor vii, a plantelor, animalelor și a oamenilor se întâmplă în acelaș chip. Nici nu ne putem mira de aceasta, socotind, că toate ființele create sunt lucrurile lui Dumnezeu, care a purces în crearea lor după un plan unitar.

Partea cea mai mică adecă: unitatea organismului este celula. Mai multe celule asociindu-se formează corpul plantelor, al animalelor și al oamenilor, întocmai precum așezând cărămidă lângă cărămidă ne zidim o casă. Însă precând o singură cărămidă nu formează o casă, pe atunci o singură celulă e un sigur organism viu, care se nutrește, crește și se sporește. Însăș celula constă din două părți: din protoplazmă — sau din o materie albuminoasă și din nucleu, din sămânță, care se compune din fricele foarte fine. Părțile cele mai mici ale ființei vii sunt așadar: protoplazma și nucleul.

Naturaliști și teologi la începutul secolului mai nou, au ajuns la constatarea că: omne vivum ex ovo, tot ce e viu își are originea din ou. Renumitul Pasteur a dovedit cu experimente, că principiul de mai sus e adevărat, căci celula vie se poate naște numai din celulă vie (omnis cellula e cellula).

Pentru ca să se nască o ființă vie se recer două celule: una de genul masculin și alta de genul feminin. Tocmai în interesul sporirii ființelor vii a creat Dumnezeu două sexe și în împrejurarea, că bărbații și femeile se află pe pământ aproape în număr egal, trebuie să recunoaștem mâna providenței divine. Într'adevăr, trebuie să fie cineva orbit de norul ignoranței sau a răutății, ca să nu ghicească planul lui Dumnezeu în nașterea celor două genuri și în numărul lor, care îl putem socoti de egal. Din propagarea ființelor se mai poate deduce la o altă idee dumnezească.

Celulele, cari sunt destinate pentru producerea ființelor vii se deosebesc de alte celule; atât celulele de reproducere de genul masculin, cât și celulele de genul feminin conțin numai jumătate sămânța, cu termin tehnic se zic, că conțin numai o jumătate

din materia numită chromosoma¹⁾ și numai după fecundare, adică după împreunarea unei celule de gen masculin cu alta de gen feminin se obține cantitatea de chromosoma, care este de lipsă pentru producerea respectivei speții de plantă sau animal.

(Va urma).

Noaptea sf. Bartolomeu.

După *BOLANDEN*.

Trad. de *Aurel B. Gajia*, profesor.

(Continuare).

— In cazul ăsta mai bine merg să ascult missa, decât să mor, zise Navarra.

Conde încă s'a alăturat la el.

Regele făcu semn cu capul, că e neldestulit.

— Mă bucur! — M'ați ușurat de cea mai mare datorință ce o am față de coroană și față de Franța, zise el. Primiți mulțămitele mele, că nu m'ați silit să vărs sângele rădilor mele regești.

Asemenea noroc le-a dorit și Ecaterina și prințul Henric, celor doi Bourboni, care din odaia albastră s'au retras în odăile lor.

— Eu, cred, zise regina, că ei s'an înduplecat numai constrânși de împrejurări. Se vor duce ce e drept la missă, dar vor desprețui catolicismul și pe viitor.

— Mie mi tot atât, răspuse Carol. În cât mă privește pe mine pot crede și în Mohamed. Să-mi păstreze inese supunerea, altcum e vai de ei!

Ușa se deschisă repede. Intrară contele Antremont și Rapin. În vreme ce Rapin s'a oprit la ușă Arthur s'a apropiat cu pași amenințatori lângă regele.

— Ei, conte Antremont, d-ta ai intrat ca și un tînăr furios, zise regele! Parcă ai zice: „Stați! Lăsați-mi și mie ceva! Pe cel din urmă trădător de patrie eu vreau să-l omor.” Am găcit?

— Da, majestate! Insetez după sânge vreau să spăl peata cea murdară. Să moară Regnier, mai înainte de ce mi ași fi tras seamă cu el? Pentru-ce să mai calce el pământul sfânt al Patriei? chiar el mizerabilul?

— În adevăr, cel mai nou eveniment în istoria patriei este chestia duelului d-tale, zise regele zimbînd. Fi liniștit conte! Regnier își va ispăși păcatul cu moarte.

— Asta nu majestate! Trădătorii de patrie și conjurații se țin de majestea voastră, iar cu Regnier am să mă răfuesc eu. El s'a conjurat împotriva vieții majestății voaste, mie însă mi-a atacat onoarea, care-i mai scumpă decât o sută de vieți. Pentru aceea te rog permite și dă-l pe mîna mea.

— Ce vrei cu el?

— Vreau să-l ucid.

— Unde-l vei afla?

— Ori și unde.

— După ce ai să-ți tragi seama cu el noi trebuie să ne retragem, zise regele chie-mînd la sine pe Rapin.

¹⁾ Chromosoma, ori cu alt cuvînt chromatin e terminul științific al embrionului de sămîntă: cuvîntul chromosona, tradus verbal înseamnă corp colorat, fiindcă învățații, ca să poată observa mai bine conținutul sămîntei îl mestecă cu diferite colorii.

— Tu Rapin, ai să petreci pe contele până la hotelul unde va fi și Regnier.

— Dzeu să te țină majestate, să poți triumfa asupra dușmanilor tăi, zise Antremont depărtându-se.

Contele Artur, cu o sabie subsoară se grăbia înaintînd pe stradă lîminat de lămpile din ferestrele caselor. Nu vedea pe hugenoții, cari încercau să scape și nici cadavrele împrăștiate pe strade, precum nici durdăturile armelor și țipetele celor ce se luptau cu moartea. Era cuprins de un singur gând: răzbunarea.

Ajunseră într-o stradă îngustă din care se auzia pe fereastra deschisă, un țipăt: Ajutor, căci ucid pe magistrul Ramus, ajutor grabnic.

Rapin s'a oprit îndată și strînsă mîna contelui.

— Auzi?

— Ajutor! Ah Dzeule ucid pe Ramus.

— Aici locuște Regnier?

— Nu aici locuște un poet catolic distins. E Petru Ramus. Auzi ce strigăte! Vino să-l scăpăm.

— Ce am eu cu poetul? zise contele iritat. Să mergem la cavalerul Regnier.

Intrun minut totul e gata și sări repede pe ambitul unei case, a cărei ușă era zdrobită cu totul.

S'a dus deadreptul în odaia din cătrău auzia zgomotul. Acolo află câțiva inși cari stăteau cu săbiile scoase. Hainele le erau pline de sânge. Pe padiment zăcea un muribund ce tocmai își primise ultima lovitură de moarte.

— E gata! — zise un glas.

Prezența lui Rapin a înfricat pe toți.

— Cine va imputernicit să uciideți pe acest catolic bun? — a întrebat Rapin.

Ucigașii nu erau ostași, ci câțiva oameni din clasa de mijloc.

— Acela ne-a demădat, ziseră arătînd pe unul din ei. El ne-a spus, că aici locuște un hugenot mizerabil, care a aruncat cuminecătura în foc și a primit simbricie dela englezi.

— Minciună! a strigat Rapin, privind spre figura ce abia o observă. Cine ești tu? Cum se poate? Tu Lapus, profesor universitar? Ah, acum înțeleg! Petrus Ramus a fost contrariul tău! Ca să-ți stîmperi setea de răzbunare ai zis că e hugenot înfăcărât. Sângele lui cere răzbunare asupra ta.

Petrus Ramus n'a fost de altcum unicul care a suferit moarte. Și-au pierdut viața împreună cu el mulți catolici, cari au fost uciși sau din invidie sau pentru averea lor. Acela, care se temea de creditorul său, înaintea ucigașilor spunea că respectivul e hugenot și era îndejuns pentruca să nu scape cu viață. Au fost măcelăriți mulți bocotani catolici sub diferite pretexte.

Antremont prinse de mîna pe Rapin și la scos din odaie.

— Înainte! ce te sfărîmi cu astfel de nimicuri. Nu știi, că onoarea mea e pusă la încercare.

— Asta totuși e păcat strigător la cer — zise Rapin abia fiind în stare să țină pași cu contele. A ucide pe omul acesta nevinovat! Lupus acela e un mizerabil! Voiu spune regelui. El a vătămât intenționea bună a regelui.

Rapin ar fi zis mai multe, dar Antre-

mont nu i-a permis. În sfârșit au ajuns la Hotel.

Hotelierul, prietin și admirator alui Coligny primise mulți oaspeți hugenoți, cari veniră la nunta regelui. Cei mai mulți dintre ei s'au depărtat deja, afară de doi nobili, cari aparțineau suitei admiralului.

La sosirea lui Antremont, măcelul deja era terminat, și era ucis și hotelierul. Nobilii apărându-se au omorît pe câțiva ucigași, dar în sfârșit și ei au fost măcelăriți. Lupta a trebuit să fie grozavă, căci sângele curgea părău pe treptii dela coridor. Cadavrele au fost târite în curte și acolo încărcate grămadă.

Ucigașii își petreceau acum în odaia cea mare de oaspeți unde servitorul le aducea vin încontinuu. La intrarea lui Rapin sgomotul a încetat.

— Iute ați terminat cu măcelul, zise Rapin! Sunteți bravi feciori.

— Măcar n'a fost un lucru ușor. Feciorii s'au apărat horibil, dar totuși n'a ajutat nimic. Ca hugenoți erau cavalerii regelui hugenot. Privește numai aici, buzunarele lor erau pline cu auri din Anglia.

(Va urma.)

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

* *Calendarul catolic pe 1913*. Din Iași primim acest bine alcătuit calendar, care apare acum în anul al XI. e redactat după stilul vechiu, pentru catolicii din Moldova și după cel nou pentru cei din Muntenia. Partea literară e bine aleasă, are bucăți de Coșbuc, Agârbicean, poezii de Neagu ș. a. Cronica bisericii catolice din toată lumea, anecdote și tiri scurte ș. a. Prețul 50 bani.

M. Străjanu: *Symbolismul*, Ch. Baudelaire, Pesimismul dnei Askerman sau influența materialismului asupra literaturii, un interesant studiu de literatură datorit venerabilului profesor dela Craiova. Se vinde cu 50 bani.

Dr. Ioan Urban Iarnik, *Beția de cuvinte și altele*, Câțiva articoli mai scurți reproduși de prin revista, unde se puteau uita, scriși de marele filoromân Iarnik, profesor la universitatea boemă din Praga.

Biblioteca pentru toți, Fr. Burnett. Micul Lord traducere de Iosif Nădejde.

Educatorii și în general părinții, cari au voit să facă educația copiilor lor prin citit, s'au isbit în totdeauna de lipsa unor cărți atrăgătoare pentru copii, cu conținut moral și educativ și, în acelaș timp, de o necontestată valoare literară. Și nu numai literatura noastră, dar chiar și alte literaturi sunt sărace în astfel de scrieri.

Printre puținele lucrări din literatura universală, cari răspund acestui scop, una din cele mai bune este fără îndoială Micul Lord Fauntleroy de Fr. Burnett.

Intr'o formă litorară desăvârșită este redată o povestire extrem de interesantă, a vieții acestui nobil, — istorisire care are darul de a trezi în copii toate simțămintele generoase și nobile. Este cartea ideală de educație și nu există limbă cultă, în care să nu fi fost tradusă.

Traducerea românească a d-lui Iosif Nădejde este desăvârșită din toate punctele de vedere.

Lucrarea — însoțită de numeroase și reușite ilustrații — se găsește în nrele 747—748 din „Biblioteca pentru toți”.

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. *Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.*

2. *Planul de învățământ și îndreptarul metodic.* pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobate din Conferința Episcopescă, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școalele cu un învățător	—80
” ” ” doi ”	1.20
” ” ” trei ”	1.60

plus 20 fil. portă pentru fiecare.

Comandă se pot face la Tipografia Seminarială.

1. *Teologia dogmatică fundamentală* de Dr. V. Suciu prof.
vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5.30
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5.30

2. *Teologia dogmatică Specială.*
vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.* fco. 7.30 cor.
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7.30 cor.

3. *Hipnotism și Spiritism* 1.50
Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din caselle bisericești pentru bibliotecă. — Să afle de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Se afle de vânzare la Librăria Seminarială din Blaj

Icoana dlui I. HRISTOS și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 4.30 cor. fco. Mărimea icoanelor $4\frac{1}{2}$ cm.

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se afle de vânzare la Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj. — Prețul freat 2.20 cor.

A apărut: *Elemi Népiskola Ertesítő könyvecke* — Indice pentru școlile populare primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. portă

Se afle de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I. Didactică pastorală f. 8° 408 pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica f. 8° 586 pag. 5.40 cor. Sunt indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj cu prețul 9.50 cor.

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeamu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se afle de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 1.50 fil.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**
Redactor responsabil: **Augustin Gruția.**

Udatul în pat! Se poate opri la moment!
Deslușiri dă gratuit, dacă i-se comunică datele etății și sexului: **Georg Pfaller** în Nürnberg K. 44 [Bavaria].
(9) 4—52

Institut de asigurare ardălean

„Transsylvania”

==== SIBIU ====

Strada Clnădiei 1—5. Edificiile proprii.
recomandă

Asigurări împotriva focului pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plăte simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la	
Anul 1911	K. 5,275,798.22
Capitale asigurate pe viață achitate	” 5,146,550.36
Starca asiguraților cu sfârșitul anului 1911	fco. 127,763,744.—
	vieată „ 10,931,322.—
Fonduri de întemelare și de rezervă	cor. 2,520,492.—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(18) 2—?

A apărut

ANTOLOGIONUL
sau
MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine *slujbele dumnezeieștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților* de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor. și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II. se va fixa ulterior și va fi în raport cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f. 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.